



# **KRAV TIL UTDANNINGSINSTITUSJONER I SPESIALISTUTDANNINGEN AV LEGER**

**Den norske lægeforening 24. mai 2005**

**Vedtatt av sentralstyret 24. mai 2005. Punktene 3.1 – 3.3 i innstillingen er vedtatt av  
Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefordeling  
2. – 3. november 2005**

## **Innholdsoversikt**

<b>1 Revisjon av kravene til sykehus som har stillinger for leger under spesialisering</b>	<b>s 3</b>
<b>2 Grunnleggende prinsipper for spesialistutdanningen</b>	<b>s 3</b>
<b>3 Krav til utdanningsinstitusjoner</b>	<b>s 4</b>
<b>3.1 Generelle krav til utdanningsinstitusjoner</b>	<b>s 5</b>
<b>3.2 Krav til utdanningsinstitusjoner i gruppe I for gruppeførte spesialiteter og tilsvarende institusjoner for spesialiteter uten gruppeføring</b>	<b>s 6</b>
<b>3.3 Krav til innhold og dokumentasjon av tjenesten for leger under spesialisering ved gruppe I-institusjon og tilsvarende institusjon for spesialiteter uten gruppeføring</b>	<b>s 7</b>

## 1 Revisjon av kravene til sykehus som har stillinger for leger under spesialisering

På grunn av endrede forutsetninger og en endret situasjon i sykehusene, har det vært nødvendig å gjennomgå de krav som stilles til sykehusavdelinger/seksjoner/laboratorier som tilbyr spesialisering til leger.

Spesialitetsrådet har derfor tatt opp til drøfting krav til utdanningsinstitusjoner (sykehus-avdelinger/-seksjoner) rent generelt og krav til utdanningsinstitusjoner i gruppe I og tilsvarende institusjoner for spesialiteter uten gruppeføring spesielt. Rådet fant at det var behov for på ny å gjennomgå disse kravene for å tilpasse dem dagens situasjon som med unntak av noen spesialiteter, er inndelt i utdanningsinstitusjoner i gruppe I og gruppe II.

## 2 Grunnleggende prinsipper for spesialistutdanningen

Spesialistutdanningen må fortsatt være både regelstyrt og målstyrt og basert på aktuelle krav til tjeneste, gode målbeskrivelser, prosedyrekrav og ferdighetskrav. For å bli spesialist i et fag må en ha nødvendig tjeneste med henblikk på lengde og innhold ved en eller flere utdanningsinstitusjoner, inklusive 18 måneder ved en gruppe I-institusjon i de fleste spesialiteter.

I geriatri er kravet 12 måneders gruppe I-tjeneste. Spesialitetene arbeidsmedisin, barne- og ungdomspsykiatri, patologi og psykiatri har ikke ”gruppeførte” utdanningsinstitusjoner og har derfor heller ikke krav til gruppe I-tjeneste.

Prosedyrekravene må oppfylles i henhold til målbeskrivelse.

Erfaring med forskningsmetodikk må bli en obligatorisk del av spesialistutdanningen. Målsettingen må være at legen etter avsluttet spesialistutdanning skal ha kompetanse til:

- kritisk å kunne vurdere og ta i bruk resultater fra vitenskapelige artikler i sitt eget kliniske arbeid
- med vitenskapelig metodikk å kunne evaluere arbeidsstedets eller egne resultater i diagnostikk og behandling (kvalitetssikring)
- å kunne kritisk vurdere og utarbeide systematiske oversikter over vitenskapelige arbeider som omhandler diagnostikk, behandling og prognostisk vurdering av de sentrale sykdommer innen spesialiteten
- å formidle forskningsresultater til pasienter/pårørende og til annet helsepersonell, slik at dette gir tilfredsstillende grunnlag for reelle valg i diagnostikk og behandling.

Hensikten med ”forskningskomponenten” i spesialistutdanningen er ikke å skape forskere av alle leger, men å sikre at legene har den nødvendige innsikt i medisinsk forskning og evne til å vurdere forskningsresultater generelt og i egen spesialitet spesielt, slik at dette kommer til nytte i deres kliniske arbeid.

Alle utdanningsinstitusjoner må oppfylle minstekravene for å bli godkjent for spesialistutdanning (kfr. punkt 3), og det må foretas en kontinuerlig og reell klassifisering av disse. Det

er behov for fleksibilitet for å utnytte sykehusinstitusjonene i henhold til deres potensiale for spesialistutdanning. Gjennom et samarbeid med godkjent utdanningsinstitusjon og etter nærmere forutsetninger, kan det godkjennes tjeneste i privat praksis som gruppe II-tjeneste for inntil 6 måneder av spesialistutdanningen.

Spesialistreglene godkjenner bl. a. forskningstjeneste for inntil 1 år av spesialistutdanningen for de fleste spesialitetene.

Reglene har følgende ordlyd:

Inntil 1 år av spesialistutdanningen kan erstattes av:

- a) forskningstjeneste  
eller
- b) tjeneste i relevante spesialiteter  
eller
- c) tjeneste i helseadministrativ/samfunnsmedisinsk legestilling eller i allmenntidmedisin

Merknad til pkt a:

Med forskningstjeneste menes lønnet eller stipendfinansiert forskningstjeneste eller arbeid med kvalitetsforbedringsprosjekter under veiledning i minst 50% stilling. Forskningstjenesten vil gi tellende tjenestetid i forhold til stillingsbrøk. Tjenesten må dokumenteres med veiledererklæring og et vitenskapelig arbeid (rapport, oppgave, artikkel, avhandling eller lignende). Forskningstjeneste som er gjennomført før autorisasjon eller embetseksamen, må ha ført fram til en akademisk grad (doktorgrad, hovedfag, mastergrad eller lignende) og det er kun tid brukt til forskningskomponenten i graden (dvs avhandling eller oppgaven) som vil telle. Norsk medisinsk doktorgrad teller som 1 års forskningstjeneste uavhengig av tjenestetid.

Leger under spesialisering skal tilbys et godt utdanningsløp med mulighet for individuelle ordninger. Det er av overordnet betydning at spesialistutdanningen er på nasjonalt nivå, og at kvaliteten på spesialistene blir enhetlig uavhengig av hvor i landet og ved hvilke institusjoner utdanningen er gjennomført.

For å oppnå en tilfredsstillende kvalitet på spesialistutdanningen og for å sikre at den holder et jevnt godt nasjonalt og internasjonalt nivå, er det nødvendig å definere krav til utdanningsinstitusjoner generelt og til gruppe I-institusjoner og tilsvarende institusjoner for spesialiteter uten gruppeføring spesielt.

### 3 Krav til utdanningsinstitusjoner

Krav til utdanningsinstitusjoner er hjemlet i *Bestemmelser for spesialistutdanningen, § 9, Godkjenning av utdanningsinstitusjoner*, se [www.legeforeningen.no](http://www.legeforeningen.no) under Utdanning og kurs.

Kravene til utdanningsinstitusjonene er spesifisert punktvis nedenfor. Ut fra spesialitetenes innhold må det utformes eller oppgraderes prosedyrelister knyttet til målbeskrivelsene. Med utgangspunkt i målbeskrivelse, prosedyrelister og gitte retningslinjer, må utdanningsinstitusjonene vurderes med henblikk på tellende tjeneste ut fra de erfaringsområder de kan tilby. Aktuelle utdanningsinstitusjoner innenfor et foretak kan være spredt på flere sykehus, noe som kan innebære utdanningstjeneste på mer enn ett arbeidssted/ sykehus. Hvert arbeidssted må være formelt godkjent for spesialistutdanning, og rotasjon må være i overensstemmelse med vedtatte retningslinjer for samarbeid mellom sykehus. Med den nye organiseringen av spesialisthelsetjenesten er det store utfordringer som bl. a. vil kreve utstrakt

samarbeid mellom ulike utdanningsinstitusjoner. Det forutsettes at samarbeid bare kan inngås mellom utdanningsinstitusjoner som ligger innenfor sosialt og geografisk akseptable avstander for at leger i spesialistutdanning i et foretak skal kunne tjenestegjøre på forskjellige enheter.

Søknad om godkjenning av en utdanningsinstitusjon/søknad om endring av tellende tjeneste ved en utdanningsinstitusjon, sendes fra sykehusets ledelse via regionalt helseforetak til sekretariatet i Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefördeling (NR). NR ber deretter om Legeforeningens faglige vurdering og tilråding. Legeforeningen forelegger søknaden for vedkommende spesialitetskomite, og den behandles i sentralstyret/eventuelt etter bemyndigelse i sekretariatet. Alt etter sakens art vil søknaden bli endelig avgjort av sekretariatet i Nasjonalt råd eller Nasjonalt råd selv.

### **3.1 Generelle krav til utdanningsinstitusjoner**

Følgende minstekrav stilles til en utdanningsinstitusjon:

#### 3.1.1 Utdanningsinstitusjonens struktur

- 3.1.1.1 Faglig nivå:  
Det må kunne tilbys opplæring i adekvat diagnostikk og behandling innenfor det området av spesialistutdanningen som vedkommende avdeling forutsettes å dekke.
- 3.1.1.2 Samarbeidende avdelinger/seksjoner:  
Utdanningsinstitusjonen må ha regelmessig, nært samarbeid med spesialavdelinger/seksjoner for å opprettholde et nødvendig faglig nivå.
- 3.1.1.3 Stabsstruktur:  
Det må minimum være en fast ansatt overlege med spesialistgodkjenning i vedkommende fag i full tids stilling ved utdanningsinstitusjonen. Det skal maksimalt være to leger under spesialisering per overlege med spesialistgodkjenning i aktuelle fag.
- 3.1.1.4 Supervisjon:  
Lege under spesialisering skal ha fortløpende supervisjon av overlege som er spesialist i faget. Overlegen skal både gi faglig supervisjon på pasientbehandling og fungere som rollemodell for etiske holdninger, kommunikasjon, informasjon og samhandling med andre yrkesgrupper rundt pasienten. Ved utdanningsinstitusjoner som bare har en tilsatt overlege, har institusjonen ansvar for å legge til rette for en tilfredsstillende spesialistutdanning også ved fravær av overlegen.

#### 3.1.2 Pasientgrunnlag

- 3.1.2.1 Pasientgrunnlaget må være av en slik størrelse og sammensetning at lege under spesialisering sikres tilfredsstillende erfaring innenfor normert tid på det området av spesialistutdanningen som vedkommende avdeling forutsettes å dekke. Størrelsen på pasientgrunnlaget må vurderes opp mot prosedyrekravene.

#### 3.1.3 Andre forhold vedrørende utdanningen

- 3.1.3.1 Utdanningsinstitusjonen skal ha en oppdatert utdanningsplan hvor det bl.a. fremgår hva denne kan tilby av type tjeneste og erfaringsområde.

- 3.1.3.2 Utdanningsinstitusjonen skal ha et fungerende utdanningsutvalg. Der utdanningen foregår på flere sykehus eller seksjoner innen helseforetaket, må det som hovedregel i tillegg etableres lokale utdanningsutvalg.
- 3.1.3.3 Alle leger under spesialisering skal ha oppnevnte veileder som er spesialist i faget.
- 3.1.3.4 Veiledning skal gjennomføres regelmessig og skal inkludere evaluering av legen under spesialisering. Det forutsettes planlagt veiledningsmøte minimum en gang per måned. Spesielt er hyppig og regelmessig veiledning nødvendig i første del av spesialistutdanningen.
- 3.1.3.5 Utdanningsinstitusjonen skal ha et løpende teoretisk undervisningsprogram på minimum 2 undervisningstimer per uke.
- 3.1.3.6 Individuell utdanningsplan skal være utarbeidet for alle leger under spesialisering og er gjensidig forpliktende i forholdet mellom legen og utdanningsinstitusjonen.
- 3.1.3.7 Tjenesten til lege under spesialisering skal omfatte vaktjeneste i vedkommende spesialitet, poliklinikkjeneste og visittgang i de fag slik tjeneste inngår (jfr. Bestemmelser for spesialistutdanningen, herunder krav til vaktjeneste).

#### 3.1.4 Løpende vurdering av utdanningsinstitusjonen

Utdanningsinstitusjonen må dokumentere pasientgrunnlag, erfaringsområder og den aktivitet som den kan tilby. Ut fra fagets målbeskrivelse og prosedyrelister utarbeides det en innstilling fra spesialitetskomiteen i det aktuelle fagområdet hvor det fremgår:

- 3.1.4.1 Utdanningsinstitusjonens dokumentasjon av de definerte erfaringsområder som institusjonen kan tilby ut fra det aktuelle pasientgrunnlag og aktiviteten ved utdanningsinstitusjonen
- 3.1.4.2 Det maksimale antall leger under spesialisering som utdanningsinstitusjonen kan ha
- 3.1.4.3 Den maksimalt tellende tjenestetid ved utdanningsinstitusjonen og om den anbefales som i gruppe I-institusjon/tilsvarende institusjon (se tilleggskrav under 3.2) eller gruppe II-institusjon (i spesialiteter med gruppeføring).

### **3.2 Krav til utdanningsinstitusjoner i gruppe I for gruppeførte spesialiteter og tilsvarende institusjoner for spesialiteter uten gruppeføring**

Gruppe I-institusjon eller tilsvarende utdanningsinstitusjon må alltid oppfylle de generelle kravene (punkt 3.1) til å være godkjent utdanningsinstitusjon (av varierende lengde og med definerte erfaringsområder). I tillegg må spesifikke krav i forskningsrelatert virksomhet oppfylles:

#### 3.2.1 Utdanningsinstitusjonens struktur

- 3.2.1.1 Legestaben må i regelen inkludere minst tre overordnede leger med spesialistgodkjenning i vedkommende spesialitet. Unntak for dette kan gis for enkelte mindre spesialiteter og grenspesialiteter.
- 3.2.1.2 Utdanningsinstitusjonen må som hovedregel ha minst to overleger med doktorgrad eller tilsvarende vitenskapelig kompetanse, men også avdelingens samlede, aktuelle akademiske miljø må vektlegges. Ved

enkelte utdanningsinstitusjoner kan det også trekkes inn i vurderingen at annet personell uten medisinsk grunnutdanning, men med doktorgrad/ tilsvarende vitenskapelig kompetanse, deltar i utvikling av forskningsdelen av spesialistutdanningen. Tett samarbeid med akademisk miljø innen sykehuset eller universitetet kan også vektlegges.

Også sykehusets totale akademiske miljø må trekkes inn i vurderingen. Kravene kan modifiseres og tilpasses små fag og grenspesialiteter.

- 3.2.1.3 Det bør etableres fordypningsstilling(er) der minst 50 % av tiden skal benyttes til forskning/fagutvikling. Leger som ansettes i slik stilling skal ha/få hjelp til å utforme et forsknings/fagutviklingsprosjekt.

### 3.2.2 Forskning

- 3.2.2.1 Forskning skal være en integrert del av virksomheten ved utdanningsinstitusjoner i gruppe I eller tilsvarende utdanningsinstitusjon.
- 3.2.2.2 Pågående forskningsaktivitet skal dokumenteres. Antall publikasjoner per år i referee-baserte tidsskrifter skal være med i vurderingen.
- 3.2.2.3 Det forutsettes beskrevet hvordan legene under spesialisering får skoling i vitenskapsteori, forskningsmetodikk og –etikk.
- 3.2.2.4 Det skal legges til rette for at leger under spesialisering deltar i forskningsprosjekter og aktivt stimuleres til vitenskapelig virksomhet.

I bedømmelsen av en potensiell gruppe I-utdanningsinstitusjon eller tilsvarende utdanningsinstitusjon, må de anførte kravene vurderes på lik linje med kravene til bredde i pasientsammensetningen og i erfaringsområder.

Også sykehusets totale akademiske miljø må trekkes inn i vurderingen. Kravene kan modifiseres og tilpasses små fag og grenspesialiteter.

Klassifiseringen som gruppe I-institusjon eller tilsvarende utdanningsinstitusjon er ikke en statistisk ordning, men skal vurderes jevnlig ut fra de årlige skriftlige rapportene og besøk fra spesialitetskomiteen.

### **3.3 Krav til innhold og dokumentasjon av tjeneste for leger under spesialisering ved gruppe I-institusjon eller tilsvarende institusjon for spesialiteter uten gruppeføring**

Nedenfor er angitt de krav som må stilles til leger under spesialisering og deres tjeneste ved gruppe I-institusjon og tilsvarende institusjon for spesialiteter uten gruppeføring:

- 3.3.1 Tjenesten skal minst være av 18 måneders varighet (med unntak for en del spesialiteter nevnt i punkt 2).
- 3.3.2 Lege under spesialisering skal delta aktivt i forskningsprosjekter/fagutvikling/kvalitetssikring.
- 3.3.3 I tillegg til vanlig attest for tjenesten og innholdet i den, må den overlege som er tillagt attestasjonsmyndighet, attestere hvilke prosjekter legen under spesialisering har deltatt i.

- 3.3.4 Alle leger under spesialisering må få nødvendig kunnskap om vitenskapsteori, -metodikk og -etikk slik at de selvstendig kan vurdere og ta i bruk resultater fra vitenskapelige artikler i sitt kliniske arbeid. Den overlege som er tillagt attestasjonsmyndighet, må beskrive og attestere hvilken opplæring som er gitt i dette.
- 3.3.5 Også i de spesialitetene der det ikke er gruppe I-institusjoner og krav om gruppe I-tjeneste, anbefales det krav om attestasjon for deltakelse i forskningsarbeid (kfr. punkt 3.3.2) og opplæring i vitenskapsteori, -metodikk og -etikk.

-----